

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26/L
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26/L.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.

Stane četrtletno: K 10.000

Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.

Posamezna številka 1000 kron

Leto IV.

Dunaj, 17. decembra 1924.

Št. 51.

Vesele praznike vsem bralcem in naročnikom!

Uredništvo in upravnništvo.

Čuj me, narod moj...!

Skrivnostno, veliko vlogo igra izraelsko ljudstvo v svetovni zgodovini. In vendar bi zamanj iskali vire njegove slave v znamenitih vojskah, v velikih iznajdbah, v dragocenih proizvodih umetnosti in znanosti. Samo eno, edino dejstvo je ohranjalo izraelski narod pred neprestano pretečim poginom in mu dajalo vedno novih življenjskih sil v najhujših borbah za obstanek: tista velika nada, da bo iz njegovih vrst izšel Maziljenec božji, ki bo ustvaril vse obsegajoče kraljestvo božje na zemlji. Ta nada je spremljala Izraelce po trnjevi poti skozi krvave dni egiptovskega suženjstva in tužna leta babilonskega ujetništva. In če je postajal narod malodušen in se udajal obupu, so vstali veliki možje, goreči rodoljubi in z ognjevitvo besedo so vzpodbujali obupajoče ljudstvo: „Vztrajaj, narod moj! Ostani mu zvest!... On bo prišel, iz tvoje srede bo izšel in ustanovil bo kraljestvo resnice, pravice in milosti!“ In narod je upal in zaupal — in ni poginil. Vedno je spet vstal, vstal svoboden in močan in bogat. Pri rastočem bogastvu in razkošju pa je začel hrepeneti po kraljestvu, kakor je prijalo njegovim pozemeljsko — čutnim željam, po Mesiju, ki naj bi mu podvrnil vsa ljudstva in mu priboril vse posvetno bogastvo, ki naj bi mu ustvaril nebesa na zemlji. — Pozabljeno je bilo kraljestvo resnice, pravice in milosti, ki so ga v težkih dneh v preroškem navdušenju gledali goreči rodoljubi...

In prišla je tista velika ura, po kateri so hrepeneli skozi stoletja največji sinovi Izra-

elovi v temnih dneh egiptovskega suženjstva in babilonskega ujetništva. Prišla je tista sveta, blažena noč, v kateri je napovedal Maziljenec božji po svojih angeljih svoj prihod in začetek nove dobe, kraljestva resnice, pravice in milosti.

To kraljestvo pa ni odgovarjalo izkvarjenemu okusu izvoljenega ljudstva. In ni klicalo božanskemu novorojencu betlehemskemu v svetem oduševljenju: „Hosana!“ On je prišel na ta svet, njegovi pa ga niso sprejeli...

Izrael pa ni več samostojen, mogočen, svoboden narod. Razkropljen je, osovražen, zaničevan. Jeruzalem je padel v roke tujcev, porušen je tempelj, ugasnil je sveti ogenj žganih daritev. Njegove sanje, v bodočem kraljestvu se niso izpolnile, ker je zavrnil Njega, ki bi moral biti neumrljiva slava izraelskega ljudstva...

Mesija pa si je izbral druge narode. Tudi ti, narod moj, si postal njegovo ljudstvo in čreda njegove paše. In ostal si mu zvest. Vedno še se hvaležno spominjajo tvoji zvesti sinovi in vrle hčere tvoje tiste svete, blažene noči pred I. 1924imi leti, ki je dala kneza miru, ki je ustvaril kraljestvo resnice, pravice in milosti.

Vstali pa so in še vstajajo novi preroki. In novo dobo obetajo, dobo čistega človečanstva, svobode, ravnopravnosti, bratstva, dobo brez delavnikov, brez socialne bede, dobo luči in vseobčega prosvitljenja. Čimbolj pa veruje človeštvo v ta moderni evangelij, tembolj se vrača po svetu. V tem mrzlem, temnem ozračju brez solnca pravice, resnice in milosti pa začnjenjajo bolehati in umirati narodi, kakor Izrael nekdanj, ko si je ustvaril svoj lastni posvetni evangelij... in zavrnil Mesijo.

Ti pa, narod moj, ne veruj goljufivnim prerokom nove dobe. Majhen si, brez posvetnih dobrin, tlačan kakor Izrael v Babilonu in Egiptu. Poginil bi v ledenomrzlem ozračju brez solnca in luči. Čuj me, narod moj: Ostani mu

zvest! Ne zavrzi Njega, ki je upanje tvoje!... Ne vdajaj se zapeljivim in pogubnim sanjam, ki bi hotele potegniti nebesa na zemljo, Mesija je ustvaril kraljestvo božje, ki naj bi potegnilo človeka gori v višave.

Čuj, narod! Svetonočni zvonovi donijo po hribih in dolinah domovine tvoje!

V višave te vabijo!

Ne bodi nezvest, kakor Izrael nekdanj! Ostani zvest svojemu Mesiju in vekomaj boš živel!

Slovenci onstran meja.

Plebiscit nam koroškimi Slovencem ni le vzel možnost, da bi se razvijali prosto po svoji volji, vzel nam je več: odrezal nas je skoro popolnoma od ostalih bratov v Sloveniji in Italiji. Skoro se človek sramuje zapisati besedo „bratje“, saj imamo vedno manj skupnega; oni za mejo drviijo v urnem poletu naprej, mi pa zaostajamo in mremo. Mi jim sledimo le težko, tlačijo nas malenkostni problemi, šole, sodstvo, gospodarska onemoglost in zastoj. Zvezani smo. Gorje nam, če izgubimo popolnoma vez s svobodnimi. Iz nepoznanja kipeče sile četudi malega slovenskega naroda je včasih rastla narodna mlačnost, se razvija sedaj renegatstvo. Koroški fant je prišel v nemške šole, še je poznal „Slovensko Stražo“ in znal dobiti od nje študijsko podporo, a polagoma ga je zgrabil nemški tok, vdal se je nemštvu ne zgolj iz materijelnih ozirov, ne, on je poznal samo nemško kulturo, nemško ekspanzivno silo in se nehote naturaliziral za Nemca. Saj mu še zameriti ne moremo, našemu g. dež. glavarju, ki je tipičen zgled ljudi te vrste, niti ne zamerimo drugim. Tam za mejami pa tudi kipi življenje, mali slovenski narod se razvija

PODLISTEK

Črtica.

Sedel je v zakajeni dunajski kavarni. Tovariši so bili odšli vsi na počitnice domov, sam je ostal na Dunaju, da se pripravi za državni izpit. Kavarna je bila prazna, saj je vsak rajši preživel ta krasni trenutek v letu — bil je sveti večer — v krogu svoje družine, svojih ljubih domačih. Občutil je to samoto, pri srcu mu je bilo nekako težko, in tedaj se je zamislil daleč. Zrl je skozi okno na ulico, toda mimoidočih in videl... Tam na daljnem jugu je majhna deželica in ob vznožju gora ob državni meji so tri dolinice, krasne in ljubke kljub svojemu uboštvu. Drage so mu vse, a najljubša pa srednja. Na malem gričku stoji majhna cerkvena, danes gotovo praznično razsvetljena ter polna pobožnih vernikov. Vsi njegovi rojaki znanci so tam, vse je čudno svečano pripravljeno, da pozdravi prihod svojega Odrešenika. Rad bi bil tam navzoč, ko zapoje duhovnik pred oltarjem „Gloria“, da bi tudi on zadobil tisti skrivnostni mir, katerega se vsak dobro zaveda a bližje ne pozna. In tam, tik ob cerkvi je grob njegove mamice. Nje, katere ni poznal, katere ljubeče

roke se ni več spominjal, ker jo je izgubil, ko še niti črk ni znal razlikovati. Gotovo ji je lahko v blagoslovljeni zemlji. Tam pod gričkom je rodna vas, kjer živi oče, bratje in sestre. Oče, ki ga je ljubil tako prirčno, ker je vedel, da bi mu rad nadomestoval tudi ljubo mater, ne samo skrbnega variha. Kako rad bi stopil pred njega in se mu zahvalil za vse, a tega ne zna, ne more. Da, svojo domačijo ljubi iz celega srca, ljubi zato tudi svojo dolinico. Kako radi ga imajo znanci, kako domač mu je vsak, četudi ga ne pozna po imenu. Ko bi mogel, kako rad bi pokazal svojo ljubezen do njih vseh. Majhen narodič so, nepriznani, potisnjeni v stran. Vendar se borijo z vsemi močmi za svojo zemljo, za svoj jezik. Kolikokrat so že šli v boj v zavesti, da si zmage ne bodo mogli priboriti, ker jih je premalo. A šli so. Gotovo čisto že obupavajo. Tudi sam je že dvomil nad končnim uspehom, ko je videl, kako majhni so. Prišel pa je v državno prestolico in šele tu se je rešil svoje malodušnosti. Zdaj je spoznal pravi pomen tega njihovega boja. Često se snide s sošolci, sinovi iste velike matere, na dunajski univerzi. Iz celega kontinenta so, od severa in juga, od vzhoda in zahoda. Iz njihovega čela je bral tisti ponos, ki mu je bil doslej nepoznan. Saj to je tisti ponos, ki je bil strah birokratskih krogov stare države, katere-

ga se boji sedaj že celi svet. V svojem ponosu pa so zopet domači med seboj — med nami. Večkrat kramljajo med seboj o splošnem političnem položaju. Često so nazori različni, toda prepira nobenega. Vse pa prevladuje zavest, da še niso razredčene njihove vrste, da vstaja počasi iz groba velikan, o katerem poje Gregorčič v svoji „Velikonočni“. Da, pride nekoč trenutek, ko se strnejo narodi velike matere. Letos je bil s tovariši tudi na zabavi dunajskih Čehov. S prirčnim vzradoščenjem so jih sprejeli, njim na čast je zasvirala godba dobroznani „Naprej“ in vsi so navdušeni klicali „živijo“. In vse to je doživel na nemškem Dunaju. Ko bi mogel vse to natanko razložiti svojemu narodu, ko bi mogel vzbuditi zopet staro navdušenje, da bi zopet ponosno narod, kakor je majhen, vzdignil ponosno svojo glavo in zrl v oči še hujšemu sovragu. Pa saj se narod tega mogoče zaveda. Saj še živi pravljica o kralju Matjažu, ki spi, pa bo nekoč vstal in tedaj bo dobro vsem zatiranim in stiskanim. Mogoče jo narod razume in tedaj blagor mu.

Ura je kazala ednajst. Stopil je k njemu kavarnar ter ga opozoril. Streznil se je, vzel površnik in šel v temno noč sam, a poln sladke zavesti in veselja za novo delo.

razkošno in visoko. Naj ga nam pokažejo te vrste, brez olupšav in okraskov, takega, kot je.

V Jugoslaviji so Slovenci svobodni in državotvoren narod, enakopravni s Hrvati in Srbi. V stari monarhiji dunajski oblastniki Slovence niso hoteli priznati za narod, ki si more ustvariti lastno kulturo, samoniklo in enakovredno kulturi drugih narodov. Slovenci, ki so po kulturni stopnji med vsemi Slovani prvi za Čehi, niso imeli niti svojih srednjih šol, kaj šele vseučilišča. Vse to so si dali Slovenci sami v novi državi. Ustvarili so si narodno šolstvo od otroških vrtcev do narodnega vseučilišča. Hud boj se je bil v stari monarhiji za slovensko univerzo. Nemški publicist Herrmann Wendel je pred par leti potoval po Jugoslaviji in v knjigi „Von Marburg bis Monastir“ omenil tudi ta boj. On pravi, da so avstrijski birokrati Slovence z njihovo zahtevo po univerzi primerjali zamorcu s cilindrom na glavi, da pa so s svojo renitenco (nasprotovanjem) dosegli vsaj eno, da se ljubljansko vseučilišče ne imenuje „Franc Josipova univerza“, marveč „Universitas Labacensis“. Zdaj si ustanavljajo Slovenci po vzgledu Francozov „Akademijo znanosti in umetnosti“, ki bo poleg univerze združevala vse znanstvenike in umetnike slovenske in svedočila svetu samoslovenski napredek. V Ljubljani živahno deluje dvoje državnih gledališč, opera in drama, ki skupno z mariborskim predstavljata višek slovenske dramatike. Repetoarji in ansambl slovenskih gledališč so priznani med prvimi Evrope. Poleg teh državnih odrov imajo Slovenci neštete manjše odre, v mestih in na deželi. Leta 1918 so si ustanovili Slovenci „Narodno galerijo“, ki zbira slike slovenskih umetnikov in jih razstavlja v velikih dvoranah, da vidijo tuji in domačini, kaj je ustvarila slovenska umetnost.

Gospodarski razvoj Slovencev v Jugoslaviji je občudovanja vreden. Slovenija je postala jugoslovanski industrijski centrum in zalaga z obrtniški in tovarniški izdelki velik del Jugoslavije. Da se centralizira slovenska trgovina, so si Slovenci ustanovili letos v Ljubljani borzo. Še je v prvih početkih, a že kaže svoj pomen, posebno za jugoslovansko lesno trgovino. Slovensko zadružništvo je prišlo po vojni dobi do mogočnega razmaha in postalo vzgledno v celem južnoevropskem zadružništvu. Slovenskih zadrug vseh vrst je bilo 1923. leta preko 800.

V „Glavnem Savezu jugoslovanskih zadrug“, ki oklepa skoro vse jugoslovanske zadruge in je zadružni reprezentant na znotraj in zunaj, imajo slovenske članice odločilno besedo. Predsednik „Saveza“ je Slovenec minister n. r. dr. Korošec.

Slovenski industrialci in trgovci so organizirali vsakoletni ljubljanski velesejm, kjer s svojimi razstavki vzbujajo pozornost celega sveta.

Celo knjigo bi moral napisati, da pokažem to, kar si je ta mali narod ustvaril v teh težkih povojnih letih. Naj podajo te vrste vsaj miniaturno sliko.

„Koroška Domovina“ bo v odgovor na ta članek prinesla serijo člankov o bojih slovenskih strank itd. Res se bijejo Slovenci med seboj, a boj je prehod k mirnemu razvoju. Nemški kmetje iz Zgornje Koroške se ne bijejo, a se tudi čudno počasi razvijajo. Boj je včasih znak visoke politične zrelosti.

Prvo, kar daj Bog nam koroškimi Slovincem, je zavest, da smo člani krepkega in zdravega slovenskega naroda, da je naš delež slovenske kulture, ki naj ne pozna mej in zaprek. Drugo, žilavi in nekrvavi boj za samostojen razvoj, bomo bili potem sami, v zaupanju na zmago pravice in na izpolnitev prerokbe o „slavni slovanski bodo osti“.

**Čitaj in razširjajte
Koroškega Slovenca!**

Svetovni položaj l. 1924.

Leto 1924 lahko imenujemo leto pomirjenja med evropskimi narodi. Lanskó leto je vso Evropo razburil veliki gospodarski boj med Francijo in Nemčijo, ki se je začel, ker Nemci niso hoteli plačevati svojih dolgov in so radi tega Francozi zasedli Porurje, ki je središče nemške težke industrije. Letos se je vse to izpremenilo, na kar je vplivalo predvsem dvoje dejstev: 1. Da je prevzel vlado na Angleškem delavski voditelj Macdonald. 2. Da je pri francoskih volitvah zmagal Herriot, ki je tudi sestavil novo vlado. Oba ministrska predsednika sta bila složna v mirovnem prizadevanju, da rešita težka vprašanja reparacij, ki jih ima plačati premagana Nemčija zmagovalcem. Amerikanec Dawes je napravil načrt glede nemških reparacij in na podlagi tega načrta so sklenili Angleži, Francozi in Nemci v Londonu pogodbo, katere glavne točke so, da dobi Nemčija od velesil posojilo, da se more gospodarsko opomoči za plačevanje dolgov, in da izprazni Francozi najkasneje do poletja 1925 Porurje. Kljub temu, da so pri nemških volitvah v marcu dobile nemške nacionalistične in monarhistične stranke mnogo novih pristašev, je Reichstag sprejel londonsko pogodbo. Največ zaslug v tem oziru ima nemški kancler Marx, ki je vodja nemške katoliške stranke, centra.

Macdonald in Herriot pa sta šla še dalje in predlagala na seji Društva narodov v Ženevi važne točke glede pomiritve narodov in preganjanje vojne. To je ženevski protokol, ki ima predvsem varovati stanje, ki je nastalo po mirnih pogodbah in varovati vsakega člana Društva narodov pred napadi tujih držav.

Prijetne posledice tega mirovnega dela ima zaznamovati predvsem Nemčija, ki je stabilizirala svojo marko in stalno gospodarsko napreduje. Tudi v drugih državah, kakor: Poljski, Bolgariji, Madžarski se položaj polagoma zboljšuje. Rusija sklepa z državami trgovske pogodbe, ogroža pa še vedno s svojo močno in strogo disciplinirano vojsko svetovni mir. Pred Rusi se ne tresejo hlače samo malim narodom kakor n. pr. Romunom, boljševikov se bojijo tudi Angleži. Romunija se marljivo obožuje, preti ji namreč vsak dan nevarnost, da prestopi ruski vojak romunsko mejo in ji vzame nazaj Besarabijo. Angleže dela nemirne naraščajoči vpliv Rusije v Aziji, zlasti na Kitajskem, Mongoliji in Indiji. Angleški morskí velikán in ruski medved se že od nekdanj sovražita, zakaj oba bi rada zavladala celemu svetu. V Bolgariji vlada še vedno Cankov, ki se tudi boji boljševistične Rusije. Grčija je postala republika, ima še vedno ljute notranje boje, kakor Jugoslavija. Toda v Jugoslaviji moremo zaznamovati izboljšanje notranjega položaja. Bije se še vedno boj med centralistično in avtonomično ureditvijo države, toda velik del Srbov je pod vodstvom Davidoviča že tudi vstal proti centralizmu. Pašič je moral demisionirati, ker so prišli v narodno skupščino tudi Hrvati. Prišla je nova vlada z Davidovičem, Korošcem in Spahom. Toda radi nerodnega zadržanja Hrvata Radiča ta vlada ni mogla obstati, zato so razpisane nove volitve, ki se vrše februarja 1925. V Italiji se maje pozicija fašistov in bo moral Mussolini po raznih fašistovskih grozodejstvih, ki so vznemirile ves svet, predvsem italijansko javnost, se umakniti iz političnega pozorišča.

Kljub temu, da je po letošnjih volitvah v Angliji moral Macdonald demisionirati, pa bo novi min. predsednik Baldwin nadaljeval z mirovnim prizadevanjem. Tudi bo v Združenih državah severne Amerike zopet izvoljen za predsednika Coolidge, ki istotako želi miru v Evropi.

Ne moremo pa reči, da tudi drugod po svetu vlada mir. Angleži so v sporu s Turki glede Mezopotamije in pride zadeva pred društvo narodov. Nadalje so Angleži v sporu z Egiptom radi Sudana, ki ga Angleži zahtevajo zase. Resni boji se vršijo v severni Afriki v Maroku med Španci in Rif-kabili, ki hočejo svobodo in so porazili Špance, ki so se unaknili do morske obale. Mnogo nedolžne krvi je bilo letos prelito na Kitajskem, kjer je divjala bratomorna državljanska vojna. Odkar je Kitajska od leta 1912. republika, se vrše v notranjosti vedno krvavi boji med posameznimi kitajskimi gene-

rali, ki skušajo priti do moči. Letos so se bili izredno hudi boji za Šangai, ki je bogata trgovska luka. Velikim državam: Ameriki, Japonski in Rusiji gre za to, da pridejo do vpliva v Kitajski, kjer ležijo veliki naravni zakladi še neizrabljeni. In za tuje koristi se morajo klati Kitajci med seboj.

Želeti moramo, da bi se drugo leto posamezni narodi le še bolj spoprijaznili, da bi v resnici mogli složno in mirno živeti drug poleg drugega.

SLOVENC!
Pomnite, da smo bili
mi prvi na Koroškem.

POLITIČNI PREGLED

Avstrija. Ker je začetkom t. m. potekla poslovna doba našega zveznega predsednika dr. M. Hainischa, so se merodajne korporacije (Nationalrat in Bundesrat) sestale, da izvolijo za to mesto novo osebo. Pri tej volitvi pa je bil ponovno izvoljen dr. Mihael Hainisch za dobo nadaljnjih 4 let in sicer so ga volile meščanske stranke, socialdemokratje pa so oddali prazne listke. — Minuli teden je zopet grozila naši republiki gospodarska kriza. Poštni uslužbenci so zahtevali višje plače in pretili s štrajkom. Vladi se je posrečilo doseči tozadevni sporazum in krizo za nekaj tednov odgoditi. — Vlada je začela energično akcijo proti trajnemu podraževanju življenjskih potrebščin, da prepreči nadaljne krize. — Z novim letom pride v promet v naši državi namesto krone šiling. Šiling je 10.000 K in se deli v 100 štiberjev po 100 K. Javni uradi imajo nalog poslovati od 1. januarja samo v šilingih. Narodna banka na Dunaju bo izdala v to svrhu večjo množino papirnatih in kovanih šilingov.

Jugoslavija. Priprave za volitve v skupščino, ki se vrše 8. februarja 1925, so v polnem teku. Bil se bo hud boj med strankami sedanje vlade in opozicije. Prišlo je v zadnjem tednu do hudih nemirov na jugosl. vseučiliščih v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani radi upokojitve treh profesorjev zagrebške univerze. Zlasti vroče je bilo v Beogradu, kjer so pokale puške in je tekla kri. Medtem, ko se v Ljubljani in Beogradu predavanje zopet vrše, bo ostala zagrebška univerza do nadaljnega zatvorjena.

Nemčija. Pri volitvah v nemški državni in pruski deželni zbor, ki so se vršile dne 7. t. m. so kričači kakor komunisti in orgeši znatno nazadovali, pridobili so socialdemokrati in druge delavoljne republikanske stranke. V glavnem pa je sestava novega nemškega parlamenta precej podobna prejšnji. Kakor znano, so se volitve razpisale, ker nobena stranka v parlamentu ni imela tako večino, s katero bi lahko sestavila trajno delazmožno vlado. Vse kaže, da bodo tudi v novem parlamentu republikanci morali, če bodo hoteli prevzeti krmilo v roke, iskati pomoči pri monarhistih, to je pri pristaših ekscesarja Viljema. Kriza ostane torej nerešena. — Kako je nemški narod še vedno v sebi razprt, kaže dejstvo, da je v volilni borbi poskusilo svojo srečo 27 strank.

V Rusiji je zbolel poveljnik ruske vojske Trockij in mora po nasvetu zdravnikov na otok Krim. Nekateri, ki razmere v Rusiji dobro poznajo, pravijo, da se je Trockij sprl z drugimi stebri boljševikov, vsled česar, da je dobil „Laufpass“ na Krim.

Italija. V Italiji je prišla na dan nova afera, v katero je zapleten fašistovski milicgeneral de Bono. S tem bo padec Mussolinija znatno pospešen. Afera de Bono je v zvezi z umorom Mateotija, ker je bajé preprečil takojšnjo aretacijo morilcev.

Zveze narodov se je te dni sestal v Rimu, tam reši najnovejša pereča vprašanja. Sestala sta se ob tej priliki tudi naš bivši zunanji minister dr. Grünberger in jugoslovanski zunanji min. dr. Ninčič, ter naglašala svojo zadovoljnost s potekom jugoslovansko-avstrijskih trgovskih pogajanj.

DOMAČE NOVICE

Vesel Božič želi svojim starejšinam „Klub slov. kor. akademikov na Dunaju“.

Članom Političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem v vednost, da bodo naši občinski zaupniki pobirali zaostalo članarino. P. n. člani se naprošajo, da v polni meri storijo svojo dolžnost.

Vesele in blagoslovljene božične praznike, srečno in milostipolno novo leto želi vsem veleč. g. duhovnikom in vsem dobrotnikom naše bolnice Konvent Usmiljenih bratov v Št. Vidu ob Glini.

Nekaj števil iz državnega proračuna. Do-hodki: prosvete 2.675.190.000, socialne uprave 867.894.121.000, finanč. uprave 7.213.938.811.000, trgovine in prometa 61.690.318.000, poljedelstva in gozdarstva 14.502.876.000, vojske 6.812.000 milijonov, senžermenske mirovne pogodbe 30.110.000.000, monopola 1.473.977.650.000, zveznih obratov 17.293.386.000 K. Po proračunu znašajo izdatki za leto 1925 10.669.051.563 tisoč K, dohodki 10.083.790.121.000 K ter ostane primanjkljaj 585.261.242.000 K.

Bekštanj. (Občinske zadeve.) Deželna vlada je ugodila rekurzom proti podaljšanju lova za nadaljnih pet let ter odredila, da se mora oddati občinski lov potom dražbe. Kakor je razglasilo županstvo, se bo vršila dražba za občinske love dne 20. decembra 1924 v občinski pisarni v Malošah. Lovci in lovske družbe so povabljeni, da se je udeležijo. S tem je prišlo do veljave stališče slovenske stranke, ki je bila že od vsega začetka edina proti brez-pogojnemu podaljšanju za staro najemnino, kar današnjim razmeram nikakor več ne odgovarja. — V občinski seji 29. IX. 1924 so bili med drugim napravljene sledeči sklepi: Valentinu Baumgartnerju v Bačah se s strani občine odobri podelitev zaprosene koncesije za oddajo električnega toka. Predlog za podelitev dimnikarske koncesije Hutterju Killianu v Beljaku se odkloni. Pasji davek za leto 1925 se naloži v dosedanji višini in sicer 25.000 kron za vsakega psa. Občinski odbor je vzel na znanje in odobril poročilo odseka za občinske ubožce, istotako poročilo v zadevi pravnega poteka spora v servitutnih pašnih zadevah z Wittgensteinovo upravo. Na podlagi aktov se je ugotovilo, da so bile pritožbe g. Meindelhuberja pretirane in večinoma neopravičene. V sled tega je deželna vlada rekurzom posestnikov ugodila in od okrajnega glavarstva v Beljaku naložene kazni in odškodnine razveljavila. Na podlagi servitutne postave z dne 10. marca 1920 se je sklenilo, napraviti pritožbo na deželno vlado (Aufrechtsbeschwerde), da se zavarujejo pravice servitutnih upravičencev. Vasem Zgornji in Spodnji Breg se naroči poprava poti. Končno je odbor še razpravljal o nekaterih pritožbah v stanovanjskih zadevah.

Pliberk. (Igra.) Izobraževalno društvo je priredilo dne 16. nov. Finžgarjevo igro „Vz-riga“. Nismo mnenja, da se mora igralce vse-oprek hvaliti, kajti na ta način bi se ne vzgojilo dobrih igralcev. Ne bilo bi nobenega napredka. Kritika mora biti, in sicer objektivna kritika. Ali pri tej prireditvi si ne moremo kaj, da ne bi vsem igralcem izrekli priznanje. To so rekli vsi, ki so igro videli, tudi tisti, ki radi malo pokritizirajo. Kajti nastop Mejača, Markota, Tomažina, Drnolca, Janeza in Boltežarja je naravnost presenetil. Posebno oče Primož se je v svojo vlogo vživel in jo zelo dobro rešil. Prav pristno naravno je igral Mejač. In ženske vloge! Micka — želi si jo vsak, ki je na igri bil, še večkrat videti na odru. Je to igralka, ki zna, če hoče. Prav ljubko je igrala Aléna. Tip zdravega veselja, upapolnega dekleta na kmetih. Od Aléne naj bi se učili tisti, ki so si že v dnevih mladosti naredili črna očala pesimizma in gledajo svet in življenje le od senčne strani. Prav gospodinja bo enkrat Mina, to je pokazala pri nastopu. Prav tako tudi Liza. Tako je toraj prireditelj dobro izpadla. Žal samo, da je bila udeležba bolj pičla. Ali potrkati se moramo na prsa, kajti v tem oziru nismo storili svoje dolžnosti. To mora biti drugokrat drugače.

Vabilo k izobraževalnemu tečaju

v Dobrli vasi od 26.—28. decembra t. l.

Dne 26. decembra:

- Ob 3. popoldne: 1. Otvoritev tečaja.
2. „Delo in naloga naše izobrazbe.“

Dne 27. decembra:

- Ob 8. dopoldne: 1. Govor: „Slika današnjega svetovno-političnega položaja.“
2. Govor: a) za moške: „Nekaj praktičnih pravnih nasvetov.“ b) za ženske: „Ženska in današnji čas.“ (Podgorc.)
Ob 2. popoldne: 3. Govor: „Kako odpomoči pomanjkanju poslov?“
4. „Prva pomoč v nezgodah.“

Dne 28. decembra:

- Ob 8. dopoldne: 1. Govor: „Kod vodi pot iz današnjih zmot?“
Ob 1/2 3. popoldne: 2. Govor: „Treznostno gibanje.“
3. „Naš gospodarski položaj.“ (Poljanec.)
4. Sklepni govor.

Slovinci in Slovenke iz Dobrle vasi in okolice, udeležite se tečaja v prav obilnem številu!

147

„Slov. kršč. socialna zveza za Koroško.“

Tinje. Naši kmetje, so z letošnjo letino slabo odrezali. Prvotno je bilo na naših peščenih poljih pričakovati več pridelka na krompirju, ki je pa v veliki meri v mokri jeseni, postal črn in gnil. Z ajdo je bilo letos izvanredno slabo, česar naši kmetje niso vajeni, ker je pri nas ajda vsako leto dobro obrodila. Pri tej slabi letini seve tudi naše kmete hudo tlačijo davki. Da pa so razmere tako slabe, je predvsem krivo to, da so ravno Tinje tipičen primer, kjer kmetje ne marajo nobene skupnosti. O kaki živino-rejski zadrugi ali o kaki skupni nabavi večjih poljedeljskih strojev ne marajo nič slišati, čeprav bi se taki stroji na našem ravnem polju dobro obnesli. Edino, kar imamo pri nas dobrega zaznamovati, je naturalno zavarovanje proti požari. Žalibog, pa še danes kmetje sami nimajo dovolj smisla niti za to v današnjih razmerah prepotrebno organizacijo. — V prvih dneh oktobra nas je presenetila vest, da je zadel srčna kap Hinkovo mater na Gorcah, vzorna gospodinja, ki znala skozi desetletja na velikem Hinkovem posestvu dobro gospodinjiti. Vrli gospodinji in narodno zavedni ženi naj bo zemlja lahka. G. Hinku našo najiskrenejšo sožalje. — Naš cerkveni pevski zbor je zgubil zadnji mesec svojo najboljšo sopranistino Dornikovo Berto iz Virnje vasi. Poročil jo je Hamharjev Primej. Da bi bila srečna! — V verskem oziru je prinesel sv. misijon popolno probujanje. Naše versko mlačno ljudstvo se je vzdramilo. Nauki očetov misijonarjev nam bodo ostali v trajnem spominu. Da bi jih mogli tudi popolnoma izpolnjevati!

Št. Vid v Podjuni. (Nesreča.) Dne 4. t. m. popoldne se je ponesrečil pri vožnji drv s Šentvidske gore Štefan Pekec, pd. Žlosarjev na Horcah. Odrekla je zavora na strmi poti; ponesrečenec je prišel pod kolo, ki mu je zdrobilo nogo. Prepeljan je bil takoj v celovško bolnico, kjer je dobil prvo pomoč.

Sele. Izobraževalno društvo uprizoni na Št. Štefanovo popoldne ob 1/2 2. uri na izboljšanem odru pri Mažeju ganljivo žaloigro „Mlinar in njegova hči“. Med dejanimi poje domači pevski zbor. Kdor pride, mu ne bo žal.

Sele. Dne 29. nov. na vse zgodaj zjutraj je začelo goreti pri Košutnikovi kajži. Posrečilo se je ogenj kmalu omejiti, da je pogorel samo majhen hlev. Kako je ogenj izbruhnil, se ne ve. O mnogih požarih beremo v listih. Najboljše varstvo proti njim je pazljivost in visoko zavarovanje. Na to pa polagajo ljudje premalo važnosti.

MI IN ONI

Šolska komedija. Šolsko vprašanje koroških Slovencev dela Šumyjevemu glasilo nemalo skrbi. Skoraj ni številke, da bi se ta list ne obregnil ob nas in našemu prizadevanju, da pridemo Slovenci do postavnih in pravičnih šol, kakor so jih nam Nemci obljubili tedaj, ko je bila „Koroška v nevarnosti“, in do kakoršnih imamo pravico po mirovni pogodbi. V eni zadnjih števil pa se tolaži „Bauernzeitung“ — kakor bi se šlo za največji interes koroškega kmetijstva — da je našla slovenska šola v Št. Rupertu pri Velikovcu svoj žalosten konec, češ, za to šolo se začetkom šolskega leta ni zglasil več nobeden učenec. „Das unrühmliche Ende einer Komödie,“ tako se glasi poročilo iz palače deželne vlade, ki hoče nemškemu svetu dokazati, da je odklenkalo slovenskemu „imperializmu“ na Koroškem (kdo bi se ne smejal? Op. uréd.) in da vindišarji („das windische Volk“) ničesar nočejo slišati o slovenskih agitatorjih, niti se dati balkanizirati. Ta „komunike“ moramo stvarno spopolniti v toliko, da je zmanjkalo ob začetku zimskega tečaja tudi na „slovenski šoli“ v Št. Jakobu v Rožu vseh učencev, kar bi se moralo smatrati vsekakor za popoln uspeh Šumyjeve politike na Koroškem. Kajti slovensko ljudstvo je le predobro izpregledalo, da deželni šolski svet, ki mu predseduje deželni glavar Šumy, nima namena, niti resne volje, poštevatvi upravičenih želj slovenskega prebivalstva, ki si želi za svoje otroke pouka tudi v slovenskem jeziku. Dokaz temu, da sta bili ustanovljeni obe „slovenski šoli“ brez vednosti in zaslišanja postavnih zastopnikov šole obiskujočih otrok kot na šoli najbolj zainteresiranega faktorja, kakor to zahteva postava o ustanovljanju šol. Namen je bil jasan. Zgraditi se je hotelo le par Potemkinovih vasi, da bi se lahko varala javnost in kazalo na dejstvo: Glejte, Slovincem smo dali tudi slovenske šole, a ljudstvo jih ne mara. Res je, da Slovenci take šole odklanjajo, ker pač dobro vedo, da so bile ustanovljene iz same nagajivosti, kot komedija, kakor jih „Bauernzeitung“ prav dobro imenuje in nič drugzega. Kakšne koristi morejo otroci vendar imeti od slovenske šole, ki je nastanjena v razredu utrakvistične šole in se oba oddelka — utrakvistični in slovenski — istočasno poučujeta samo s to razliko, da slovenski otroci sedijo, medtem ko učitelj poučuje utrakvistični oddelek. To je res pravo komedijantstvo, kakor je mogoče samo na Koroškem.

DRUŠTVENI VESTNIK

Našim društvom!

Mrzla in neprijazna zima, stari se te boje, mladina te pozdravlja z veseljem, pozdravljajo te zlasti fantje in dekleta, ki se zbirajo v naših slovenskih izobraževalnih društvih. Kakor se zbudijo k novemu življenju ob prvem spomladanskem solncu čebele v panju, tako postane v naših društvenih sobah živo še le po vročem in zaspanem letnem času.

Knjižničar ima proti bližajoči se zimi vedno več posla, nazadnje že ne ve komu in s čim bi postregel. Fante je še mogoče zadovoljiti, težje je ustreči dekletom, ki po 5krat toliko preberejo ko fantje. Ostali odborniki se pripravljajo za mesečne sestanke, kjer bo treba imeti predavanje, ki naj ne bo samo zanimivo, temveč tudi koristno. Vmes se vrši kaka igra, ki privabi staro in mlado od blizu in daleč na društveno prireditev. Še vse bolj živo kot sem tukaj opisal se vrši v mojem domačem kraju društvene življenje. Da bi bilo povsod tako! Ponekod bo treba še le ledino orati. Nekatera društva obstoje samo na papirju, to pa zato, ker nimajo primerne društvene sobe, kjer bi se mogli vršiti redni mesečni sestanki. Zima nam nudi prilike dovolj, da si društveno življenje uredimo, kakor si ga želimo. Če še nimamo svojega društvenega lokala, si ga poiščemo kje v sredini občine. Potem pa začnimo takoj z mesečnimi sestanki, ki so posebno važni. Če nimate domačega govornika, ga poiščite drugod. Govoru naj sledi deklamacija, katero naj prevzame domač član ali članica. Nato naj bo prost pomenek. Ne pozabite tudi sobe zakuriti, da vam nihče ne zmrzne. Tak sestanek se lahko vrši po § 2. in ga torej ni treba oblastem

naznaniti. Drugod, kjer se gibljete podobno kot se imamo pri nas, korakajte vstrajno naprej po začrtani poti. Vspehi gotovo ne bodo izostali. Zavedajmo se, da bodo naša društva le tedaj odgovarjala svojemu namenu, če bodo rodila obilen sad. Sad naših društev naj bodo krepki značaji. Naj vzklijejo iz njih moške in žene, ki bodo izobraženi kakor zahteva naš pesnik:

Le tisto omiko jaz štejem za pravo,
ki srce zadeva in pa glavo.

Mnogo livaležnega dela čaka naša društva zlasti v božičnih praznikih. Treba bo zopet zbirati naročnino za slovenske časopise ter iskati nove naročnike. V ta namen ustanovite posebne odbore, v katerih bo iz vsake vasi eden ali pa več članov.

Sole so zaprle že zdavnaj vrata naši materni besedi, ponekod jo preganjo tudi iz cerkve, zato sežimo po slovenskem berilu! V prvi vrsti nabirajmo naročnino za našega „Koroškega Slovence“. Priporočal bi nadalje našim družinam in mladini „Mladiko“, ki izhaja na Prevaljah, kjer se tudi naroča. „Mladika“ prinaša lepe slike ter vsebuje mnogo berila za pouk in kratek čas.

Ker smatra velikovski glavar „Bogoljub“ in „Vrtec“ za posebno nevarna lista, vas pozivam, da si omenjena lista prav pridno naročate! Koncem konca imam še eno željo na srečo, ki bi jo vam rad razodel: Ne zanemarjajte petja in gojite prijateljske stike z vsemi sosedninimi društvi!

GOSPODARSKI VESTNIK

Poljedelstvo.

Pridelujmo poljske pridelke, ki nam nudijo največje pridelke. Ni treba, da se pečamo z vsemi vrstami žitaric, ki jih rabimo za domače potrebe, če nam ne nudijo zadosten pridelek. Pečajmo se s tem, kar nam najbolje obrodi. To in ono, kar se nam na našem polju slabo obnese, moremo si nadomestiti z obilnimi pridelki onih rastlin, ki na našem polju dobro uspevajo. Na peščenatem tlu potisnimo v ospredje krompir, fižol, lečo, deteljo, grahorico in rž in mogoče tudi oves, v globoki zemlji pšenico, ječmen, koruzo, in za krmo travne mešanice.

Glejmo, da ne bomo imeli njive polno plevla. Proti plevlu se bojujemo s tem, da strnišče takoj po žetvi z dvolemežnim ralom hitro podorjemo ali vsaj z navadnim ali Federzinken-kultivatorjem prevlečemo. Plevel zatiramo tudi posebno srnico s setvijo grahorice ali s okopavinami.

Gojimo žitne vrste, ki so za naše podnebje primerne in ki nam nudijo obenem najobilnejši pridelek. Delajmo toraj tudi s tujimi semeni posekuse!

Ne sejmo plevčno seme! Žito za setev mora biti čisto in ne drobnozrnato. Iz drobnega zrnca ne more se razviti krepka rastlina. Lepočisto setveno žito sejmo potem lahko bolj redko in s tem prihranimo na žitu. Nabavimo si setvene stroje, ker samo za strojem, ki polaga seme enakomerno v vrstah v zemljo, se izcimi vsako zrno. Če sejmo z roko povrhu, se nam posebno ob suhem vremenu veliko semena ne izcimi, ker obleži na površini in nima dosti vlage, da bi se moglo izcimiti. Druga zrna pridejo zopet pregloboko in ne morejo iz zemlje pognati. S setvenim strojem, ki polaga zrna v zemljo, prihranimo eno črtino na semenu.

Sejmo pravočasno! S tem obvarujemo žito pred mnogimi rastlinskimi boleznimi. Setveno žito bi morali namakati (pacati), po navodilih, ki jih je naš list že objavil.

Krompir ne sadimo na vlažne njive! Letos je radi te napake marsikateremu kmetu segnil na njivi.

V listu je bilo letos pravočasno objavljeno, da treba ob deževnem poletju za časa, ko krompir cvete, škropiti z bordoško raztopino proti gnitju. Priporočam se, saditi krompir cel, srednje debelosti ali v večjem razdalju.

Krompir prenese največ gnoja ali po domače nikoli ga nima dosti. Čim bolj mu nagnojimo, temveč nam obrodi. Gnoj pa podorjimo že v jeseni, ker na svežem gnoju krompir rad gnije. Če že ne morete gnoj v jeseni podorjati, pa dajte spomladi krompirju samo obdelan gnoj nikakor pa svež.

Gnitje povzroča vlaga in radi tega tudi globoko sajenje v ilovici. V pesku sadimo lahko globlje, ker voda po dežju hitro zgine v globlje plasti.

Sadimo samo vrste, ki za gnitje niso dozvetne.

Krompir potrebuje zrahljano zemljo. Hud sovražnik mu je tudi plevel. Ko krompir jedva prileze iz zemlje toraj z brano na krompir, pozneje pa dvakrat na njivo s kultivatorjem in potem še dvakrat z nakolesnikom (obarjevcem). Ko začne cvetsti, je pa prišel čas, ko hoče imeti krompir mir.

Kar se tiče spomladnega dela pri ozimnah, se priporoča, te takoj, ko spopni sneg in se je zemlja toliko osušila, da se zemlja ne maže več na valj, da jih takoj povaljamo (rolamo). Na ta način pritisnemo zgornjo plast zemlje, ki je njo mraz preveč zrahljal in bi se nam preveč izsušila, ker bi radi popolne ločitve od pod nje ležeče zemlje ne mogla vlage iz zemlje vleči na sebe. Če pride hitro dež, tedaj že dež zgosti zemljo.

Za jaro setev pripravimo že vse v jeseni, da moremo spomladi takoj pričeti s setvijo. V jeseni naorane njive bi trebalo spomladi pred setvijo povleči s kultivatorjem. Posebno na peščenatem tlu je važno, da sejmo hitro v spomladi, ker ima še sneženo vlago, pozneje se pa izsuši. Ko toraj rastlinam na peskastem tlu preti suša, naj bodo že močno razvite, da segajo že s svojim korenjem globoko v zemljo in da ne potrebujejo več toliko vlage.

Razmišljamo tudi o motornih ralih! V mnogih krajih so že izpodrinili vprežno živino. Mlatilnic in slamoreznic bi pa sploh ne smeli nikjer več imeti s pogonom na gepelj. Tu nam motor gotovo bolje in ceneje opravlja delo kakor konj ali voli.

(Dalje sledi.)

Borza. Dunaj, 16. XII. 1924. Amerikanski dolar 70.460, nemška zlata marka 16.690, italijanska lira 3025, dinar 1054, češka krona 2138.

Tržne cene na Dunaju 12. XII. 1924. Lahki konji 4—10 milijonov, težki konji 5—12 milj., konji za klanje 6—8500 K kg žive teže. Krna: detelja 160—200; lucerna 140; gorsko sladko seno 13—145, kislo seno 116—120 in otava 95.000 K meterski stot.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. 12. t. m. ob 1/2 5. uri zjutraj smo čutili na Koroškem precej silen potres, ki je trajal okrog 7 sekund. Směr potresa je šla od severovzhoda proti jugozahodu, v istem času so čutili potres tudi v okolici Tolmina na Primorskem. — V Hanovru v severni Nemčiji se vrši senzacionelen proces proti nekemu Haarmannu, ki je umoril 27 oseb, njih trupla sežgal in baje tudi prodajal meso teh žrtev. Morilec svojih zločinov ne taji. — V Haigeru v Nemčiji je neki Angerstein umoril 8 oseb, zažgal svojo hišo in se pri tem tudi hoté sam močno opekeli, da bi preprečil vsak sum. Vendar se je policiji posrečilo dokazati mu njegovo krivdo in se bo proces v kratkem vršil. — V Beljaku je agent in barantač Matija Hafner, ki živi ločen od svoje žene, v noči od 10. na 11. t. m. streljal na svoje nedorasle tri otroke, od katerih sta 2 bila na mestu mrtva. Nato je odšel v bližnji Št. Leonard in se tam sam ustrelil.

Za tiskovni sklad so darovali:

Slovenski javnosti je znano, kako težko stališče ima naš list, ko je navezan popolnoma sam nase in na podporo rodoljubov. Ti so mu z darovi za tiskovni sklad omogočili izdajati razsežnejše številke. Prvič pošiljamo letos cenjenim čitateljem posebno „Božično prilogo“. Klici po obširnejšem listu se obnavljajo, kar uvidevamo tudi mi. Radi bi dodali listu vsaj vsak mesec kako prilogo, ako bi dopuščala denarna sredstva. Da nam to omogočite, zbirajte ob praznikih in ob vsaki priliki pridno za tiskovni sklad. Vabimo tudi naše Korošce v Jugoslaviji! Danes objavljamo par zbirk, ki so bile poslana v ta namen: Večja družba slovenske inteligence v Celovcu 682.000, Rado Wutej 100.000, Josip Zupanc 100.000, Ludovik Grafe-

nauer 100.000, Sloki Tone 50.000, neimenovan rodoljub 50.000, zbrano na Meškovi proslavi 100.000 K. Darovalcem se najsrčneje zahvaljuje in pozivljamo na posnemanje!

Slov. kat. izobraževalno društvo
v Šmihelu nad Pliberkom vabi na

Tombolo

in igro

Mlinar

in njegova hči

ki jo uprizori na Štefanovo ob 1/2 3 uri pri Šercarju v Šmihelu. To bo prva igra na novem odru. Čisti dobiček je namenjen za poravnavo stroškov za oder. Vsi dobrodošli! Odbor.

Listnica upravnštva.

Mariborski naročniki, pozor! Ker je blagotno prevzela uprava „Slovenca“ v Mariboru razpečavanje našega lista, ga bodo dobivali cenj. mariborski naročniki potom raznašalcev „Slovenca“. Cenj. naročniki naj se blagovolijo obračati v vseh upravnških zadevah na upravo „Slovenca“, Koroška cesta 1.

Prodaj ali zamenjam

hišo

v Dravogradu šte. 63, Jugoslavija. Obračati se je na naslov: Eg. Lappan, Železna Kapla-Eisenkappel.

Vabilo

na

občni zbor

Živinorejske zadruge za Libuče in okolico, ki se bo vršil na Št. Janževo, dne 27. decembra 1924 ob 9. dopolde z običajnim dnevnim redom v gostilni pri g. Mlinarju (Brückenwirtu) v Pliberku. Ob tej priložnosti se vrši tudi gospodarski shod, na katerem bo govoril g. poslanec Poljanec. **Kmetje, kmetice, pridite v obilnem številu!**

146

Načelnik.

Tovarniška zaloga usnja

Julijus Blass

Celovec, Novi trg šte. 4

ima v zalogi vse kožne izdelke ter ku-puje in prevzema v delo sirove kože.

VABILO

Izobraževalno društvo v Št. Jakobu priredi dne 26. decembra ob 3 uri popoldne in dne 31. decembra ob 6 uri zvečer burko

NEBESA NA ZEMLJI

Otrokom vstop prepovedan. Na Silvestrov večer po igri v gostilni cvitar prosta zabava. K obilni udeležbi vabi ODBOR

150